

Ո Ր Ո Շ ՈՒ Մ

ԳՈՐԾԻ ԵՆԹԱԿԱՅՈՒԹՅԱՆ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ՎԵՃԸ ԼՈՒԾԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

22 ապրիլի 2024 թվական

ք. Երևան

ՀՀ Վճռաբեկ դատարանի նախագահ Լիլիթ Թադևոսյանս, ՀՀ Վճռաբեկ դատարանի վարչական պալատի նախագահ Հովսեփ Բեդևյանս, ՀՀ Վճռաբեկ դատարանի քաղաքացիական պալատի նախագահ Գոռ Հակոբյանս, ՀՀ Վճռաբեկ դատարանի քրեական պալատի նախագահ Համլետ Ասատրյանս, ՀՀ Վճռաբեկ դատարանի հակակոռուպցիոն պալատի նախագահ Արթուր Դավթյանս, նիստում ուսումնասիրելով թիվ ՎԴ/7533/05/22 գործի ենթակայությունը որոշելու նպատակով այն ՀՀ Վճռաբեկ դատարան ուղարկելու վերաբերյալ Երևան քաղաքի առաջինատյանի ընդհանուր իրավասության քաղաքացիական դատարանի՝ 2024 թվականի մարտի 28-ի որոշումը,

Պ Ա Ր Զ Ե Ց Ի Ն Ք

Գործի դատավարական նախապատմությունը.

1. Էդուարդ Աճառյանը 2022 թվականի դեկտեմբերի 16-ին հայցադիմում է ներկայացրել ՀՀ վարչական դատարան՝ ընդդեմ ՀՀ կրթության, գիտության, մշակույթի և սպորտի նախարարության «Գնահատման և թեստավորման կենտրոն» պետական ոչ առևտրային կազմակերպության՝ Գնահատման և թեստավորման կենտրոնի ատեստավորման հանձնաժողովի հրապարակած արդյունքներն անվավեր ճանաչելու ու հետևանքները վերացնելու պահանջների մասին:

2. ՀՀ վարչական դատարանի՝ 2024 թվականի մարտի 12-ի որոշմամբ հայցադիմումը վերահասցեագրվել է Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քաղաքացիական դատարանին:

3. Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քաղաքացիական դատարանի՝ 2024 թվականի մարտի 28-ի որոշմամբ գործի ենթակայությունը որոշելու նպատակով այն ուղարկվել է ՀՀ Վճռաբեկ դատարան:

4. Գործը ՀՀ Վճռաբեկ դատարանում ստացվել է 2024 թվականի ապրիլի 8-ին:

Ենթակայության վերաբերյալ վեճի լուծման համար էական նշանակություն ունեցող փաստական հանգամանքները.

5. Հղում կատարելով «Հայաստանի Հանրապետության դատական օրենսգիրք» ՀՀ սահմանադրական օրենքի 20-րդ հոդվածին, 24-րդ հոդվածի 1-ին մասին, ՀՀ վարչական դատավարության օրենսգրքի 3-րդ հոդվածի 1-ին մասի 1-ին կետին, 10-րդ հոդվածի 1-ին մասին, 81-րդ հոդվածի 1-ին մասին, «Հանրային ծառայության մասին» ՀՀ օրենքի 3-րդ հոդվածի 1-6-րդ մասերին, «Այլընտրանքային ծառայության մասին» ՀՀ օրենքի 2-րդ հոդվածի 1-ին մասին, «Հանրակրթության մասին» ՀՀ օրենքի 3-րդ հոդվածի 1-ին մասի 14-րդ և 15-րդ կետերին, 26-րդ հոդվածի 4-րդ, 12-րդ ու 13-րդ մասերին, «Պետական ոչ առևտրային կազմակերպությունների մասին» ՀՀ օրենքի 3-րդ հոդվածի 1-ին մասին, 9-րդ հոդվածի 1-ին և 2-րդ մասերին, ՀՀ Կառավարության 2004 թվականի ապրիլի 14-ի՝ «Գնահատման և թեստավորման կենտրոն» պետական ոչ առևտրային կազմակերպություն ստեղծելու և «Գնահատման և թեստավորման կենտրոն» պետական ոչ առևտրային կազմակերպության կանոնադրությունը հաստատելու մասին» թիվ 586-Ն որոշմամբ հաստատված Հավելվածի 1-ին կետին, 12-րդ կետի «Ժա» ենթակետին՝ ՀՀ վարչական դատարանը 2024 թվականի մարտի 12-ի որոշմամբ գործը վերահասցեագրել է Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քաղաքացիական դատարանին՝ հետևյալ պատճառաբանությամբ. «(...) *Տվյալ դեպքում վեճի առարկան 2022 թվականի հոկտեմբերի 2-ին անցկացված մանկավարժի կամավոր արեստավորման արդյունքների վիճարկումն է, ուստի*

սույն գործով վեճը չի ծագել հանրային շահի իրացման կապակցությամբ, ուղղված է ոչ թե հանրային շահի իրացմանը, այլ մասնավոր իրավահարաբերություններում որոշակի հարցի կարգավորմանը, այն է՝ զբաղեցած պաշտոնի նկարագրին ուսուցչի համապարասխանության որոշմանը: Ավելին՝ սույն գործով իրավահարաբերության կողմերից մեկը ոչ թե հանրային իշխանական լիազորությամբ օժտված սուբյեկտ է, այլ մասնավոր իրավահարաբերությունների սուբյեկտ հանդիսացող իրավաբանական անձ, կողմերի միջև ծագած իրավահարաբերության բովանդակությունը կազմում է «Գնահատման և թեստավորման կենտրոն» պետական ոչ առևտրային կազմակերպության կողմից անցկացված կամավոր ստեստավորման թեստավորման գործընթացի և դրա արդյունքների իրավաչափության վիճարկումը: Հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ «Գնահատման և թեստավորման կենտրոն» պետական ոչ առևտրային կազմակերպությունը հանրային իշխանական լիազորություններով օժտված սուբյեկտ չէ, ուստի սույն գործով վեճը չի վերաբերում հանրային իշխանական լիազորությամբ օժտված սուբյեկտի կողմից իր հանրային իշխանական լիազորությունների իրականացմանը:

Ամբողջ վերոգրյալի հիման վրա դատարանը գտնում է, որ ուսուցչի կամավոր ստեստավորման արդյունքների վերաբերյալ ծագած վեճը կրում է զուր աշխատանքային բնույթ և չի հանդիսանում հանրային կամ այլընտրանքային ծառայության անցնելու կամ իրականացնելու հետ կապված վեճ: Ըստ այդմ՝ սույն վեճը դուրս է վարչական մարմնի՝ գործադիր-կարգադրիչ գործառնությունների շրջանակից և կրում է մասնավոր բնույթ, որպիսի պարագայում այն ընդդարյալ չէ վարչական դատարանին»¹:

6. Հղում կատարելով «Հայաստանի Հանրապետության դատական օրենսգիրք» ՀՀ սահմանադրական օրենքի 2-րդ հոդվածի 3-րդ մասի 1-ին կետին, 20-րդ հոդվածի 1-ին մասին, 24-րդ հոդվածի 1-ին մասին, ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 18-րդ հոդվածի 1-ին և 2-րդ մասերին, ՀՀ վարչական դատավարության օրենսգրքի 3-րդ հոդվածի 1-ին մասին, 10-րդ հոդվածի 1-ին

¹ Տե՛ս դատական գործը, թերթեր 113-115:

մասին, «Պետական ոչ առևտրային կազմակերպությունների մասին» ՀՀ օրենքի 14-րդ հոդվածի 1-ին մասին, «Հանրակրթության մասին» ՀՀ օրենքի 26-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 11-րդ, 12-րդ ու 14-րդ կետերին, ՀՀ Կառավարության 2004 թվականի ապրիլի 14-ի՝ «Գնահատման և թեստավորման կենտրոն» պետական ոչ առևտրային կազմակերպություն ստեղծելու և «Գնահատման և թեստավորման կենտրոն» պետական ոչ առևտրային կազմակերպության կանոնադրությունը հաստատելու մասին» թիվ 586-Ն որոշմանը և նույն որոշմամբ հաստատված Հավելվածի 14-րդ ու 16-րդ կետերին, ՀՀ Կառավարության 2022 թվականի ապրիլի 28-ի թիվ 596-Ն որոշմանը և նույն որոշմամբ հաստատված կարգի 2-րդ, 4-րդ, 22-րդ, 24-րդ և 58-69-րդ կետերին, ՀՀ Սահմանադրական դատարանի՝ 2009 թվականի փետրվարի 3-ի թիվ ՍԴՈ-787 որոշմամբ արտահայտած իրավական դիրքորոշմանը, ՀՀ Վճռաբեկ դատարանի՝ 2011 թվականի հուլիսի 27-ի թիվ ԵԱԲԴ/0433/02/11, 2016 թվականի ապրիլի 22-ի թիվ ԵՄԴ/1029/02/14, 2022 թվականի մայիսի 13-ի թիվ ԵԴ/38635/02/19, 2022 թվականի օգոստոսի 5-ի թիվ ԵԴ/21085/02/19, 2022 թվականի սեպտեմբերի 19-ի թիվ ԵԴ/21389/02/18 և 2022 թվականի հոկտեմբերի 14-ի թիվ ԵԿԴ/3353/02/17 գործերով արտահայտված իրավական դիրքորոշումներին՝ Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քաղաքացիական դատարանը 2024 թվականի մարտի 28-ի որոշմամբ գտել է, որ սույն գործը ենթակա չէ Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քաղաքացիական դատարանին և այդ առնչությամբ դիմել է ՀՀ Վճռաբեկ դատարան՝ նշելով հետևյալը. «(..) [Մ]ասնագիտացած կառույցը՝ «Գնահատման և թեստավորման կենտրոն» ՊՈԱԿ-ը, սրտեղծված լինելով օրենքի և ենթաօրենսդրական համապատասխան ակտերի հիման վրա, իրականացնում է հանրային նշանակության կարևոր գործառնություններ, այդ թվում՝ կազմակերպում և իրականացնում է ուսուցչի կամավոր արեստրավորման թեստավորման գործընթացը, հաստատում է ուսուցիչների կամավոր արեստրավորման քննությունների ծրագիրը, արեստրավորման քննությունների անցկացման կարգը, ինչպես նաև ընդունում է որոշումներ արեստրավորման արդյունքների թողոքարկման արդյունքների վերաբերյալ:

Ուսուցչի կամավոր արեւարավորման արդյունքների վիճարկման առնչությամբ ծագող հարաբերությունները կարգավորող իրավական նորմերը հանրային իրավական են, քանի որ դրանք ուսուցչի կամավոր արեւարավորումը և դրա արդյունքների վերանայումը լիազորում են բացառապես մասնագիտացած կառույցին: Այսինքն, մասնագիտացած կառույցը՝ «Գնահատման և թեստավորման կենտրոն» ՊՈԱԿ-ը, քննարկվող հարաբերություններում հանդես է գալիս որպես հանրային իշխանության կրող:

Մասնագիտացած կառույց-ուսուցիչ հարաբերությունները բնորոշվում են նաև ցանկացած մասնավոր, այդ թվում՝ աշխատանքային հարաբերությունների ծագման հիմք հանդիսացող գործարքի (պայմանագրի) բացակայությամբ: Մասնագիտացած կառույցի կողմից արեւարավորման արդյունքների ամփոփումները, դրանց հետ կապված բողոքների քննությունը կայացվում է մասնագիտացած կառույցի հանրային իշխանական լիազորությունների գործադրման արդյունքում և միակողմանի ազդեցություն է ունենում հասցեատեր հանդիսացող կամավոր արեւարավորման դիմած ուսուցչի համար: Հանրային իրավահարաբերություններում որպես հանրային իշխանության կրող կարող են հանդես գալ ոչ միայն պետական և տեղական ինքնակառավարման մարմինները, այլև պետության կողմից օրենքով պարվիրակված հանրային գործառույթ իրականացնող մասնավոր անձինք: Ուստի, ուսուցչի կողմից կամավոր արեւարավորման արդյունքների վիճարկելու հայցերի նկատմամբ ևս կիրառելի են ՀՀ վարչական դատավարության օրենսգրքով նախատեսված (վիճարկման հայցերին վերաբերող) իրավական նորմերը: Վերոգրյալի հաշվառմամբ, ինչպես նաև հիմք ընդունելով ՀՀ Վճռաբեկ դատարանի (...) քաղաքացիական գործերով արտահայտած իրավական դիրքորոշումները՝ գրնում եմ, որ թիվ ՎԴ/7533/05/22 վարչական գործը Հայաստանի Հանրապետության Երևան քաղաքի առաջին աստիճանի ընդհանուր իրավասության քաղաքացիական դատարանում քննության ենթակա չէ»²:

² Տե՛ս դատական գործը, թերթեր 128-133:

Սույն որոշման հիմնավորումները և եզրահանգումը.

7. Սույն գործով բարձրացված իրավական հարցը հետևյալն է. *հիմնավոր՞ր է արդյոք Երևան քաղաքի առաջին արյանի ընդհանուր իրավասության քաղաքացիական դատարանի հերկությունն այն մասին, որ թիվ ՎԳ/7533/05/22 գործն ըստ Էդուարդ Աճամյանի հայցի ընդդեմ ՀՀ կրթության, գիտության, մշակույթի և սպորտի նախարարության «Գնահատման և թեստավորման կենտրոն» ՊՈԱԿ-ի՝ Գնահատման և թեստավորման կենտրոնի ստեղծման հանձնաժողովի հրապարակած արդյունքներն անվավեր ճանաչելու ու հերկանքները վերացնելու պահանջների մասին, ենթակա չէ Երևան քաղաքի առաջին արյանի ընդհանուր իրավասության քաղաքացիական դատարանին:*

8. «Հայաստանի Հանրապետության դատական օրենսգիրք» ՀՀ սահմանադրական օրենքի 2-րդ հոդվածի 3-րդ մասի համաձայն՝ *«Մասնագիտացված դատարաններն են՝*

1) վարչական դատարանը. (...):»:

Նույն օրենքի 20-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ «Առաջին արյանի ընդհանուր իրավասության դատարանը քննում է դատական կարգով քննության ենթակա բոլոր գործերը, բացառությամբ մասնագիտացված դատարանների ենթակայությանը վերապահված գործերի»:

Նույն օրենքի 24-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ «Վարչական դատարանին են ենթակա Հայաստանի Հանրապետության վարչական դատավարության օրենսգրքով նախատեսված գործերը»:

ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 18-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ «Քաղաքացիական գործերը ենթակա են քննության առաջին արյանի դատարանում, բացառությամբ «Մասնկության մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքով նախատեսված դեպքերի և հակակոռուպցիոն դատարանին ենթակա գործերի»:

Նույն հոդվածի 2-րդ մասի համաձայն՝ «Քաղաքացիական են համարվում իրավունքի մասին վեճի հետ կապված բոլոր գործերը, բացառությամբ Հայաստանի Հանրապետության վարչական դատարանի (...) կամ Սահմանադրական դատարանի իրավասությանը վերապահված գործերի»:

ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 26-րդ հոդվածի համաձայն՝
«(...) 2. Դատարանը յոթնօրյա ժամկետում որոշում է կայացնում վարչական դատարանից վերահասցեագրված հայցադիմումը վարույթ ընդունելու կամ գործը Վճռաբեկ դատարանի նախագահին ուղարկելու մասին, եթե համաձայն չէ գործի ենթակայությանը:

(...)

6. Սույն հոդվածի 2-րդ և 3-րդ մասերով նախատեսված դեպքերում Վճռաբեկ դատարանի նախագահը և Վճռաբեկ դատարանի բոլոր պալատների նախագահները գործը Վճռաբեկ դատարանում սրանալու պահից տասնօրյա ժամկետում որոշում են գործի ենթակայությունը:

7. Սույն հոդվածի 6-րդ մասով նախատեսված որոշումն ընդունելու համար Վճռաբեկ դատարանի նախագահը հրավիրում է նիստ՝ իր և Վճռաբեկ դատարանի բոլոր պալատների նախագահների մասնակցությամբ, որն իրավազոր է, եթե դրան մասնակցում են նիստին մասնակցելու իրավունք ունեցող բոլոր անձինք:

8. Սույն հոդվածի 6-րդ մասով նախատեսված որոշումն ընդունվում է նիստին ներկա անձանց ընդհանուր թվի ձայների մեծամասնությամբ: Քվեարկելիս ձեռնպահ մնալ չի թույլատրվում: Որոշմանը կողմ քվեարկած դատավորների կազմից և նրանց կողմից որոշված դատավորը կազմում է որոշման նախագիծը:

9. Սույն հոդվածով սահմանված կարգով որոշված դատարանը համարվում է իրավասու դատարան:

10. Սույն հոդվածի 6-րդ մասով սահմանված կարգով գործի ենթակայությունը սահմանելու մասին որոշում կայացվելու դեպքում չի կարող վերաքննիչ բողոք քերվել սույն օրենսգրքի 365-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 11-րդ կետի հիմքով այն պարճառաբանությամբ, որ գործը ենթակա չի եղել քննության քաղաքացիական դատավարության կարգով»:

ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 126-րդ հոդվածի 1-ին մասի 1-ին կետի համաձայն՝ «Առաջին ատյանի դատարանը մերժում է հայցադիմումի ընդունումը, եթե գործը ենթակա չէ քննության քաղաքացիական դատավարության կարգով»:

ՀՀ վարչական դատավարության օրենսգրքի 10-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ «Վարչական դատարանին ընդդատյա են հանրային իրավահարաբերություններից ծագող բոլոր գործերը, ներառյալ՝

1) հանրային կամ այլընտրանքային ծառայության անցնելու, այն իրականացնելու, ծառայությունից ազատելու հետ կապված վեճերը. (...)»:

9. Հանրային և մասնավոր իրավահարաբերությունների տարանջատման հարցին ՀՀ Վճռաբեկ դատարանը մանրամասն անդրադարձ է կատարել «Վեսպր» ՄՊԸ-ն ընդդեմ ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարության մրավոր սեփականության գործակալության վարչական գործով կայացված որոշման շրջանակներում՝ արձանագրելով հետևյալը. «(...) [Հ]անրային իրավահարաբերությունը մասնավոր հարաբերությունից փարանջատվում է թե՛ սուբյեկտային կազմով, թե՛ բովանդակությամբ և թե՛ օբյեկտով: Այդ փարրերն առանձին-առանձին անհրաժեշտ են, իսկ իրենց համակցության մեջ բավարար են, որպեսզի փաստվի իրավահարաբերության հանրային լինելու հանգամանքը: Իրավահարաբերությունը հանրային հարկանիշով բնութագրելու համար նախևառաջ անհրաժեշտ է, որ հարաբերության կողմ հանդես գա հանրային իշխանական լիազորություններով օժտված սուբյեկտը (վարչական մարմիններ, դրանց պաշտոնատար անձիք, այդ թվում պետական և համայնքային ծառայողներ): Մինչդեռ հանրային իշխանական լիազորություններով օժտված սուբյեկտի՝ իրավահարաբերության կողմ լինելը դեռևս չի նշանակում, որ իրավահարաբերությունը հանրային բնույթի է, քանի որ հանրային բնույթը՝ որպես իրավահարաբերության բնութագրիչ, ծավալային առումով ներառում է իրավահարաբերության թե՛ սուբյեկտային կազմը, թե՛ օբյեկտը, թե՛ բովանդակությունը և ի հայտ է գալիս միայն վերոնշյալ երեք փարրերի համակցությամբ: (...) [Հ]անրային է այն իրավահարաբերությունը, որում կողմերից մեկի դերում անսպայմանորեն հանդես է գալիս հանրային իշխանական լիազորություններով օժտված սուբյեկտը, որն այդ հարաբերության ընթացքում

հանրային շահի իրացման կապակցությամբ իրացնում է օրենքով սահմանված իր հանրային իշխանական լիազորությունները (...)³:

9.1. ՀՀ վճռաբեկ դատարանը մեկ այլ՝ Գոռիշխան Իշխյանն ընդդեմ «ԱՐՄԵՆԻԱ» ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՕԴԱՆԱՎԱԿԱՅԱՆՆԵՐ» ՓԲԸ-ի և ՀՀ Կառավարությանն առընթեր քաղաքացիական ավիացիայի գլխավոր վարչության, երրորդ անձ Հոփիսիմե Իշխյանի քաղաքացիական գործով կայացված թիվ ԵՄԴ/1029/02/14 որոշմամբ արձանագրել է. «[Հ]անրային է այն իրավահարաբերությունը, որում կողմերից մեկի դերում անպայմանորեն հանդես է գալիս հանրային իշխանական լիազորություններով օժտված սուբյեկտը, որն այդ հարաբերության ընթացքում հանրային շահի իրացման կապակցությամբ իրացնում է օրենքով սահմանված իր հանրային իշխանական լիազորությունները: Իրավահարաբերության հանրային լինելու և դրանից բխող վեճը վարչական դատարանին ընդդարյա լինելու հանգամանքը պարզելու նպատակով պետք է գնահատման առարկա դարձվեն հետևյալ հանգամանքները.

1. արդյո՞ք իրավահարաբերության կողմերից մեկը հանրային իշխանական լիազորություններով օժտված սուբյեկտ է, թե՛ ոչ,

2. արդյո՞ք այդ իրավահարաբերության բովանդակությունը կազմում է հանրային իշխանական լիազորությամբ օժտված սուբյեկտի կողմից իր հանրային իշխանական լիազորությունների իրականացման պարտականությունը, թե՛ ոչ,

3. արդյո՞ք այդ իրավահարաբերությունը ծագել է հանրային շահի իրացման կապակցությամբ (իրավահարաբերությունն ուղղված է եղել հանրային շահի՝ սոցիալ-իրավական պրակտիկայում իրացմանը և առարկայացմանը), թե՛ ոչ:

Միայն վերոգրյալ պայմանների միաժամանակյա առկայության դեպքում է հնարավոր փաստել իրավահարաբերության հանրային լինելու հանգամանքը, ինչպես նաև այդ հարաբերությունից բխող վեճերի ընդդարյան հարցը՝ հաշվի առնելով նաև այն կարևոր հանգամանքը, որ հանրային հարաբերություններից

³ Տե՛ս Վճռաբեկ դատարանի՝ «Վետր» ՍՊԸ-ն ընդդեմ ՀՀ Էկոնոմիկայի նախարարության մրավոր սեփականության գործակալության վարչական գործով 2016 թվականի ապրիլի 22-ի թիվ ՎԴ/0830/05/14 որոշումը:

բխող բոլոր վեճերը չեն, որ վերապահված են վարչական դատարանի քննությանը, (...)»⁴:

10. Սույն որոշման 8-9.1-րդ կետերում վկայակոչված իրավադրույթների վերլուծությունից և մեջբերված իրավական դիրքորոշումներից հետևում է, որ օրենսդիրն առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանին է վերապահել այն բոլոր գործերը, որոնց քննությունը վերապահված չէ մասնագիտացված դատարաններին, այդ թվում՝ վարչական դատարանին: Մինևույն ժամանակ, օրենսդիրը սահմանել է վարչական դատարանի ընդդատության շրջանակը, որում ներառված են հանրային իրավահարաբերություններից բխող վեճերի վերաբերյալ գործերը:

Ընդ որում, ՀՀ վարչական դատարանին ընդդատյա են նաև հանրային կամ այլընտրանքային ծառայության անցնելու, այն իրականացնելու, ինչպես նաև ծառայությունից ազատելու հետ կապված վեճերը:

Փաստորեն, որևէ դատական գործի՝ վարչական կամ առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քաղաքացիական դատարանում քննության ենթակա լինելու հարցը որոշվում է՝ հիմք ընդունելով այն իրավահարաբերության բնույթը (մասնավոր կամ հանրային), որից բխող վեճը հանձնվում է դատարանի քննությանը:

Ընդ որում, իրավահարաբերությունը որպես հանրային որակելու համար, անհրաժեշտ է առաջին հերթին, բացահայտել իրավահարաբերության տարրերը՝ օբյեկտը, սուբյեկտը և բովանդակությունը:

Իրավահարաբերության բովանդակությունը պարզելու և դրանից բխող վեճի ընդդատության հարցը պարզելու նպատակով անհրաժեշտ է գնահատման առարկա դարձնել հետևյալ հանգամանքները.

11. Արդյո՞ք իրավահարաբերության կողմերից մեկը հանրային իշխանական լիազորություններով օժտված սուբյեկտ է, թե՛ ոչ:

⁴ Տե՛ս Վճռաբեկ դատարանի՝ Գողիշիան Իշիկյանն ընդդեմ «ԱՐՄԵՆԻԱ» ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՕԴԱՆԱՎԱԿԱՅԱՆՆԵՐ» ՓԲԸ-ի և ՀՀ կառավարությանն սուբյեկտ քաղաքացիական սովիացիայի գլխավոր վարչության, երրորդ անձ Հոփսիսիմե Իշիկյանի քաղաքացիական գործով 2016 թվականի ապրիլի 22-ի թիվ ԵՄԳ/1029/02/14 որոշումը:

ՀՀ Կառավարության 2004 թվականի ապրիլի 14-ի՝ «Գնահատման և թեստավորման կենտրոն» պետական ոչ առևտրային կազմակերպություն ստեղծելու և «Գնահատման և թեստավորման կենտրոն» պետական ոչ առևտրային կազմակերպության կանոնադրությունը հաստատելու մասին» թիվ 586-Ն որոշմամբ ստեղծվել է «Գնահատման և թեստավորման կենտրոն» պետական ոչ առևտրային կազմակերպությունը: Նույն որոշմամբ հաստատվել է «Գնահատման և թեստավորման կենտրոն» պետական ոչ առևտրային կազմակերպության կանոնադրությունը՝ համաձայն հավելվածի (այսուհետ՝ Հավելված):

Հավելվածի 1-ին կետի համաձայն՝ *««Գնահատման և թեստավորման կենտրոն» պետական ոչ առևտրային կազմակերպությունը (...) շահույթ ստանալու նպատակ չհետապնդող, իրավաբանական անձի կարգավիճակ ունեցող ոչ առևտրային կազմակերպություն է»:*

Հավելվածի 12-րդ կետի «ժա» ենթակետի համաձայն՝ *«Կազմակերպության գործունեության նպատակներն են՝ ուսուցիչների կամավոր արեստավորման թեստավորման գործընթացի կազմակերպումն ու իրականացումը»:*

11.1. Նախորդ կետում վկայակոչված նորմերից հետևում է, որ ուսուցիչների կամավոր ատեստավորման թեստավորման գործընթացը կազմակերպում և իրականացնում է Գնահատման և թեստավորման կենտրոնը, որը շահույթ ստանալու նպատակ չհետապնդող, իրավաբանական անձի կարգավիճակ ունեցող ոչ առևտրային կազմակերպություն է: Հետևաբար սույն գործով իրավահարաբերության կողմերից մեկը ոչ թե հանրային իշխանական լիազորությամբ օժտված սուբյեկտ է, այլ մասնավոր իրավահարաբերությունների սուբյեկտ հանդիսացող իրավաբանական անձ:

12. Արդյո՞ք իրավահարաբերության բովանդակությունը կազմում է հանրային իշխանական լիազորությամբ օժտված սուբյեկտի կողմից իր հանրային իշխանական լիազորությունների իրականացման պարտականությունը, թե՛ ոչ:

Սույն գործով կողմերի միջև ծագած իրավահարաբերության բովանդակությունը կազմում է «Գնահատման և թեստավորման կենտրոն» պետական ոչ առևտրային կազմակերպության կողմից անցկացված կամավոր ատեստավորման թեստավորման գործընթացի և դրա արդյունքների

իրավաչափության վիճարկումը: Հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ «Գնահատման և թեստավորման կենտրոն» պետական ոչ առևտրային կազմակերպությունը, ինչպես արդեն իսկ նշվեց, հանրային իշխանական լիազորություններով օժտված սուբյեկտ չէ, ուստի սույն գործով վեճը չի վերաբերում հանրային իշխանական լիազորությամբ օժտված սուբյեկտի կողմից իր հանրային իշխանական լիազորությունների իրականացմանը:

13. Արդյո՞ք իրավահարաբերությունը ծագել է հանրային շահի իրացման կապակցությամբ (իրավահարաբերությունն ուղղված է եղել հանրային շահի՝ սոցիալ-իրավական պրակտիկայում իրացմանը և առարկայացմանը), թե՛ ոչ:

«Հանրակրթության մասին» ՀՀ օրենքի 3-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ «Սույն օրենքում օգտագործվում են հետևյալ հիմնական հասկացությունները.

(...)

13) ուսուցիչ՝ ուսումնական հաստատությունում սովորողների կողմից առարկայական ծրագրերի յուրացումը դասապրոցեսի միջոցով սպահովող և այդ գործընթացի համար անմիջականորեն պատասխանատու մանկավարժական աշխատող.

14) ուսուցչի արեստավորում՝ ուսուցչի գիտելիքների, աշխատանքային կարողությունների, հմտությունների՝ զբաղեցրած պաշտոնին համապատասխանության որոշման գործընթաց. (...):»

«Հանրակրթության մասին» ՀՀ օրենքի 26-րդ հոդվածի համաձայն՝ (...) 4.«Զբաղեցրած պաշտոնի նկարագրին ուսուցչի համապատասխանության որոշման նպատակով պետությունն իրականացնում է ուսուցչի հերթական արեստավորում՝ ուսուցչի մասնագիտական չափանիշներով սահմանված մասնագիտական զարգացման պահանջներին համապատասխան: Ուսուցիչը կարող է իր նախաձեռնությամբ և իր միջոցներով վերապատրաստվել և դիմել արեստավորման, բայց ոչ շուր, քան հերթական արեստավորումից մեկ տարի հետո: (...)

12. «Կամավոր արեստավորման գործընթացում ուսուցչի՝ Հայաստանի Հանրապետության կառավարության սահմանած կարգով ցուցաբերած

համապատասխան արդյունքը հիմք է ուսուցչի դրույքաչափի փոփոխության և հինգ տարի ժամկետով հավելյալճարի սահմանման համար:

13. Հերթական և կամավոր արեւարավորման հանձնաժողովների՝ ուսուցչի զբաղեցրած պաշտոնին չհամապատասխանելու մասին որոշումը հիմք է ուսուցչի հետ կնքված աշխատանքային պայմանագրի լուծման համար: (...):»:

«Հանրային ծառայության մասին» ՀՀ օրենքի 3-րդ հոդվածի համաձայն՝ «1. Հանրային ծառայությունը հանրային իշխանության մարմիններին Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրությամբ և օրենքներով վերապահված լիազորությունների իրականացումն է, որն ընդգրկում է պետական ծառայությունը, համայնքային ծառայությունը և հանրային պաշտոնները:

2. Պետական ծառայությունը մասնագիտական գործունեություն է, որն ուղղված է Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ պետական մարմիններին վերապահված լիազորությունների իրականացմանը:

3. Պետական ծառայությունն ընդգրկում է քաղաքացիական ծառայությունը, դիվանագիտական ծառայությունը, մաքսային ծառայությունը, հարկային ծառայությունը, փրկարար ծառայությունը, զինվորական ծառայությունը (բացառությամբ օրենքով սահմանված պարտադիր զինվորական ծառայության զորակոչի միջոցով իրականացվող շարքային կազմի պարտադիր զինվորական ծառայության), ազգային անվտանգության մարմիններում ծառայությունը, ոստիկանությունում ծառայությունը, հակակոռուպցիոն կոմիտեում ծառայությունը, արտաքին հետախուզության ծառայությունում ծառայությունը, քրեակարարողական ծառայությունը, պրոբացիայի ծառայությունը, հարկադիր կարարման ծառայությունը, դատական կարգադրիչների ծառայությունը, էկոպարեկային ծառայությունը:

4. Համայնքային ծառայությունը մասնագիտական գործունեություն է, որն ուղղված է Հայաստանի Հանրապետության օրենքներով և համապատասխան ավագանու որոշումներով տեղական ինքնակառավարման մարմիններին վերապահված լիազորությունների իրականացմանը:

5. Հանրային ծառայության պաշտոնն արժանիքահեն, կարիերային առաջընթացով բնութագրվող, քաղաքական չեզոքություն, քաղաքական

զապվածությունն և մասնագիտական գործունեությունն պահանջող հասարիքային միավոր է, որը նախատեսված է պետական ծառայության առանձին տեսակների համար նախատեսված պաշտոնների անվանացանկով կամ համայնքային ծառայության պաշտոնների անվանացանկով:

6. Հանրային ծառայության պաշտոն զբաղեցնող կամ օրենքով սահմանված դեպքերում և կարգով պետական կամ համայնքային ծառայության կադրերի համապարասիսան ռեզերվում գրնվող անձը համարվում է հանրային ծառայող: (...):»:

«Այլընտրանքային ծառայության մասին» ՀՀ օրենքի 2-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ «Սույն օրենքի իմաստով այլընտրանքային է համարվում ժամկետային պարտադիր զինվորական ծառայությանը փոխարինող ծառայությունը, որը կապված չէ զենք կրելու, պահելու, պահպանելու և օգտագործելու հետ ու իրականացվում է ինչպես զինվորական, այնպես էլ քաղաքացիական հիմնարկներում»:

13.1. Նախորդ կետում վկայակոչված նորմերից հետևում է, որ ուսուցչի ատեստավորումը ուսուցչի գիտելիքների, աշխատանքային կարողությունների, հմտությունների՝ զբաղեցրած պաշտոնին համապատասխանության որոշման գործընթաց է, որի արդյունքում ուսուցչի ցուցաբերած արդյունքները հիմք են կա՛մ իր դրույքաչափի փոփոխության և հինգ տարի ժամկետով հավելավճարի սահմանման համար, կա՛մ ուսուցչի զբաղեցրած պաշտոնին չհամապատասխանելու մասին որոշման հիման վրա՝ ուսուցչի հետ կնքված աշխատանքային պայմանագրի լուծման համար:

Այսինքն՝ ատեստավորման գործընթացում ուսուցչի ցուցաբերած արդյունքով պայմանավորված փոփոխության են ենթարկվում վերջինիս հետ գործող աշխատանքային հարաբերությունները, ուստի ուսուցչի կամավոր ատեստավորման արդյունքների վիճարկման վերաբերյալ վեճը չի ծագում հանրային շահի իրացման կապակցությամբ, քանի որ այն ուղղված է մասնավոր իրավահարաբերություններում որոշակի հարցի կարգավորմանը, այն է՝ զբաղեցրած պաշտոնի նկարագրին ուսուցչի համապատասխանության որոշմանը:

Հետևաբար, հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ ուսուցիչը չի համարվում հանրային պաշտոն զբաղեցնող անձ կամ հանրային ծառայող, քանի որ վերջինիս զբաղեցրած պաշտոնն ընդգրկված չէ հանրային ծառայության, մասնավորապես՝ պետական ու համայնքային ծառայության, ինչպես նաև հանրային պաշտոնների ցանկում, ուստի ուսուցչի զբաղեցրած պաշտոնի նկարագրին վերջինիս համապատասխանության հարցը դուրս է հանրային իրավահարաբերությունների կարգավորման շրջանակներից և վերաբերում է մասնավոր աշխատանքային հարաբերությունների կարգավորմանը:

14. Սույն գործի նյութերի ուսումնասիրությունից հետևում է, որ.

- Էդուարդ Աճառյանը 2022 թվականի դեկտեմբերի 16-ին հայցադիմում է ներկայացրել ՀՀ վարչական դատարան ընդդեմ ՀՀ կրթության, գիտության, մշակույթի և սպորտի նախարարության «Գնահատման և թեստավորման կենտրոն» պետական ոչ առևտրային կազմակերպության՝ Գնահատման և թեստավորման կենտրոնի ատեստավորման հանձնաժողովի հրապարակած արդյունքներն անվավեր ճանաչելու ու հետևանքները վերացնելու պահանջների մասին⁵,

- վերոնշյալ գործը ՀՀ վարչական դատարանի՝ 2024 թվականի մարտի 12-ի որոշմամբ վերահասցեագրվել է Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քաղաքացիական դատարանին՝ այն պատճառաբանությամբ, որ ուսուցչի կամավոր ատեստավորման արդյունքների վերաբերյալ ծագած վեճը կրում է զուտ աշխատանքային բնույթ և չի հանդիսանում հանրային կամ այլընտրանքային ծառայության անցնելու կամ իրականացնելու հետ կապված վեճ: Ըստ այդմ՝ սույն վեճը դուրս է վարչական մարմնի՝ գործադիր-կարգադրիչ գործառնությունների շրջանակից և կրում է մասնավոր բնույթ, որպիսի պարագայում այն ընդդատյա չէ վարչական դատարանին⁶,

- Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քաղաքացիական դատարանը 2024 թվականի մարտի 28-ի որոշմամբ գտել է, որ սույն գործը ենթակա չէ Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քաղաքացիական դատարանին և այդ առնչությամբ դիմել է ՀՀ

⁵ Տե՛ս սույն որոշման 1-ին կետը:

⁶ Տե՛ս սույն որոշման 5-րդ կետը:

Վճռաբեկ դատարան՝ նշելով, որ ուսուցչի կողմից կամավոր ատեստավորման արդյունքները վիճարկելու հայցերի նկատմամբ ևս կիրառելի են ՀՀ վարչական դատավարության օրենսգրքով նախատեսված (վիճարկման հայցերին վերաբերող) իրավական նորմերը⁷:

15. Նախորդ կետում մեջբերված փաստական հանգամանքները գնահատելով սույն որոշման 8-13-րդ կետերում վկայակոչված իրավադրույթների և արտահայտված իրավական դիրքորոշումների լույսի ներքո՝ հարկ է նկատել, որ սույն գործով ներկայացված հայցի առարկան 2022 թվականի հոկտեմբերի 2-ին անցկացված մանկավարժի կամավոր ատեստավորման արդյունքների վիճարկումն է, ուստի սույն գործով վեճը չի ծագել հանրային շահի իրացման կապակցությամբ, ուղղված է ոչ թե հանրային շահի իրացմանը, այլ մասնավոր իրավահարաբերություններում որոշակի հարցի կարգավորմանը, այն է՝ զբաղեցրած պաշտոնի նկարագրին ուսուցչի համապատասխանության որոշմանը:

Վերոգրյալից հետևում է, որ ուսուցչի կամավոր ատեստավորման արդյունքների վերաբերյալ ծագած վեճը կրում է զուտ աշխատանքային բնույթ և չի հանդիսանում հանրային կամ այլընտրանքային ծառայության անցնելու կամ իրականացնելու հետ կապված վեճ: Ըստ այդմ՝ սույն վեճը դուրս է վարչական մարմնի՝ գործադիր-կարգադրիչ գործառույթների շրջանակից և կրում է մասնավոր բնույթ:

16. Վերոգրյալից հետևում է, որ Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քաղաքացիական դատարանի հետևությունն այն մասին, որ թիվ ՎԴ/7533/05/22 գործն ըստ Էդուարդ Աճամյանի հայցի ընդդեմ ՀՀ կրթության, գիտության, մշակույթի և սպորտի նախարարության «Գնահատման և թեստավորման կենտրոն» պետական ոչ առևտրային կազմակերպության՝ Գնահատման և թեստավորման կենտրոնի ատեստավորման հանձնաժողովի հրապարակած արդյունքներն անվավեր ճանաչելու ու հետևանքները վերացնելու պահանջների մասին, ենթակա չէ Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քաղաքացիական դատարանին, հիմնավոր չէ:

⁷ Տե՛ս սույն որոշման 6-րդ կետը:

Ոստի, Էդուարդ Աճառյանի հայցադիմումի հիման վրա հարուցված թիվ ՎԴ/7533/05/22 գործը ենթակա է Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քաղաքացիական դատարանի քննությանը:

Հիմք ընդունելով վերոշարադրյալը և ղեկավարվելով ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 26-րդ հոդվածով՝

Ո Ր Ո Շ Ե Ց Ի Ն Ք

թիվ ՎԴ/7533/05/22 գործն ըստ Էդուարդ Աճառյանի հայցի ընդդեմ ՀՀ կրթության, գիտության, մշակույթի և սպորտի նախարարության «Գնահատման և թեստավորման կենտրոն» պետական ոչ առևտրային կազմակերպության՝ Գնահատման և թեստավորման կենտրոնի ատեստավորման հանձնաժողովի հրապարակած արդյունքներն անվավեր ճանաչելու ու հետևանքները վերացնելու պահանջների մասին, ենթակա է Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քաղաքացիական դատարանին:

**ՀՀ ՎՃՌԱԲԵԿ
ԴԱՏԱՐԱՆԻ
ՆԱԽԱԳԱՀ ԼԻԼԻԹ-
ԹԱԴԵՎՈՍՅԱՆ**

**ՀՀ ՎՃՌԱԲԵԿ
ԴԱՏԱՐԱՆԻ
ՎԱՐՉԱԿԱՆ
ՊԱԼԱՏԻ ՆԱԽԱԳԱՀ
ՀՈՎՍԵՓ
ԲԵԴԵՎՅԱՆ**

**ՀՀ ՎՃՌԱԲԵԿ
ԴԱՏԱՐԱՆԻ
ՔԱՂԱՔԱՑԻԱԿԱՆ
ՊԱԼԱՏԻ ՆԱԽԱԳԱՀ
ԳՈՌ ՀԱԿՈԲՅԱՆ**

**ՀՀ ՎՃՌԱԲԵԿ
ԴԱՏԱՐԱՆԻ
ՔՐԵԱԿԱՆ ՊԱԼԱՏԻ
ՆԱԽԱԳԱՀ ՀԱՄԼԵՏ
ԱՍԱՏՐՅԱՆ**

**ՀՀ ՎՃՌԱԲԵԿ
ԴԱՏԱՐԱՆԻ
ՀԱԿԱԿՈՌՈՒՊՑԻՈՆ
ՊԱԼԱՏԻ ՆԱԽԱԳԱՀ
ԱՐԹՈՒՐ
ԴԱՎԹՅԱՆ**